

UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
ȘCOALA DOCTORALĂ
DOMENIUL ISTORIE ȘI STUDII CULTURALE

**SPAȚIUL NORD-EST CARPATIC ÎN
EPOCA BRONZULUI ȘI ÎN
HALLSTATTUL TIMPURIU:
ISTORIOGRAFIE ȘI ARHEOLOGIE**

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

CANDIDAT:

NICULICĂ BOGDAN PETRU, cercetător științific I
Muzeul Național al Bucovinei, Suceava

SPAȚIUL NORD-EST CARPATIC ÎN EPOCA BRONZULUI ȘI ÎN HALLSTATTUL TIMPURIU: ISTORIOGRAFIE ȘI ARHEOLOGIE

Teza de abilitare rezumată aici cuantifică activitatea subsemnatului, de la susținerea publică a tezei de doctorat în martie 2006 până în prezent, ea reprezentând totodată și rezultatul celor 30 de ani în domeniul arheologiei preistorice, prin cei patru ani de studii superioare, absolviți în anul 1997 la Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava (cu dublă specializare, istorie și geografie) și cei 26 de ani în cadrul Muzeului Național al Bucovinei din Suceava (de la 1 septembrie 1997).

Legat de parcursul profesional, menționăm perioada doctoranturii la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, sub îndrumarea prof. univ. dr. A. László (1999-2006), teza, intitulată *Epoca mijlocie și târzie a bronzului în Podișul Sucevei*, fiind susținută la 18 martie 2006 și apreciată cu distincția *cum laude*. Evoluția profesională s-a petrecut întocmai cu etapele firești din domeniul nostru, de la muzeograf debutant până la muzeograf IA (2004), din august 2017 devenind cercetător științific I. În 2015, teza de doctorat, refăcută, completată și extinsă cu rezultatele propriilor cercetări post 2006, a fost publicată sub titlul *Epoca Bronzului în Podișul Sucevei* (Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 622 p.), iar în 2017 a fost distinsă cu *Premiul „Vasile Pârvan”* al Academiei Române, pentru originalitate și maniera de abordare interdisciplinară.

Ulterior susținerii tezei de doctorat în 2006, activitatea noastră științifică, inclusiv cea specifică de muzeu, a fost susținută prin campanii de cercetări de teren, prin șantiere arheologice, publicații naționale și internaționale (volume de autor, volume editate, studii indexate în baze de date internaționale, expoziții, simpozioane ș.a.); menționăm și programul POSDRU 2011-2012, cu stagiul extern la Deutsches Archäologisches Institut Berlin, documentări în țară și străinătate, diverse cursuri de perfecționare, precum și participarea în proiecte naționale finanțate, ilustrate de fișa de evaluare.

Teza de abilitare *Spațiul nord-est carpatic în Epoca Bronzului și în Hallstattul timpuriu: istoriografie și arheologie* se referă la un spațiu geografic pe care noi îl cunoaștem îndeaproape: Podișul Sucevei; el prezintă avantajele geo-istorice ale unei regiuni unice, în care se include în parte și Bucovina istorică, asupra căreia, din punct de vedere istoriografic ne-am pus deja amprenta printr-o suită de publicații. Realizările noastre ulterioare anului 2006 au fost structurate, așa cum sugerează și normele de alcătuire specifice tezelor de abilitare, pe direcții tematice generale, disciplinare și interdisciplinare. Contribuțiile subsemnatului se sprijină pe trimiteri la publicații și comunicări, redactate anterior finisării prezentului document și ulterior susținerii doctoratului (intervalul 2006-2023). Pe parcursul tezei au fost subliniate cele mai importante realizări, originalitatea și relevanța contribuțiilor științifice, precum și direcțiile de cercetare urmate, dar și cele viitoare, ca anticipare a viitorului profesional al candidatului.

Lucrarea cuprinde două segmente principale:

I. *Realizările științifice, profesionale și academice. Direcții tematice disciplinare și interdisciplinare.* Cele șase subcapitole cuprind informații despre A. *Evoluția profesională și științifică. Coordonate*; B. *Istoria arheologiei din Bucovina austriacă*; C. *Epoca Bronzului*.

Hallstattul timpuriu, depuneri de bronzuri; D. Exploatarea sării în Bucovina; E. Cercetări interdisciplinare; F. Valorificare expozițională. Această secțiune a tezei de abilitare pune în valoare în mod special rezultate precum cele obținute pe șantierele arheologice de la Adâncata – *Imaş*, Adâncata – *Sub Pădure*, Horodnic de Jos – *Vârful Colnicului*, Siret – *Dealul Ruina*, Fetești – *La Schit* (jud. Suceava) ș.a. și reinterpretarea materialelor din depozitele de arheologie ale unor muzee, cu privire specială asupra comportamentului funerar al comunităților Epocii Bronzului din regiunea analizată și investigațiilor interdisciplinare. Pentru Podișul Sucevei, subsemnatul a reușit să definească conținutul cultural specific Bronzului Timpuriu (denumit de noi orizontul *Izvoare III – Târpești – Dolheștii Mari – Bosanci*) și Bronzului Mijlociu (cultura Komariv / Komarów), la care se adaugă cultura Noua, pentru Bronzul Târziu.

Apoi, contribuțiile noastre legate de istoria arheologiei din Bucovina austriacă, element component al istoriografiei naționale, în același timp aparținând de istoria arheologiei Imperiului Austro-Ungar și europene. Alte aspecte au vizat investigarea vechilor exploatari de sare (din saramură – fântâni, izvoare – *slatini*), dar și discutarea critică și analitică a depunerilor de bronzuri (Epoca Bronzului și Hallstattul timpuriu) din spațiul nord-est carpatic, cu accent pe valențele culturale, simbolice, tipologice și tehnologice, pe înțelegerea producției locale și a importurilor. Într-un subcapitol distinct au fost expuse cercetările interdisciplinare, aplicate atât pentru așezări și necropole (ex. studii de *landscape archaeology*, magnetometrie / rezistivitatea solului, pedologie, geologie, geomorfologie, antropologie, ceramologie ș.a.), cât și pentru patrimoniul cultural mobil (ex. petrografie, investigații metalografice, RAMAN ș.a.). O atenție specială a fost acordată cenușarelor culturii Noua de la Bosanci – *Ponoare* (jud. Suceava), precum și așezării Gáva-Holíhrady de la Vârvata – *Cetățuie* (jud. Suceava), unde investigațiile moderne au permis identificarea unor sisteme de fortificare, care urmează a fi sondate. Nu în ultimul rând, valorificările muzeistice (expoziția permanentă a Muzeului de Istorie Suceava, deschisă în 2016, expoziții temporare, itinerante) au ocupat un loc vital sub forma de manifestare științifică reflectată în educarea publicului larg; unele expoziții tematice au beneficiat de efortul științific anterior al documentării de teren și de birou, activități care se întorc către cel mai important beneficiar al cercetării, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului cultural: cetățeanul, publicul.

II. *Proiect de carieră. Domenii de activitate, dezvoltare academică, direcții de cercetare.* Structurat în șapte subcapitole, acest segment al tezei de abilitare urmărește în baza profilului nostru științific o analiză realistă și critică a stadiului actual al cercetării spațiului nord-est carpatic prin prisma sferei noastre de preocupări: Epoca Bronzului, Hallstattul timpuriu, civilizația Gáva-Holíhrady, istoriografie, cu accent pe investigațiile interdisciplinare. Relevanța preocupărilor noastre anterioare își poate găsi o continuare prin intermediul viitoarelor teze de doctorat îndrumate, participarea în cadrul comisiilor de pregătire metodică și ca membru în diverse comisii de doctorat. De asemenea, această secțiune a tezei de abilitare am considerat necesar (în baza experienței noastre) să o completăm cu o anexă care include câteva dintre temele de doctorat pe care dorim să le propunem / coordonăm în viitor, unele în cotelă cu Universitatea „Jurij Fedkovich” din Cernăuți (Ucraina) sau alte IOSUD-uri.

ALBA IULIA „1 DECEMBRIE 1918” UNIVERSITY
DOCTORAL SCHOOL
FIELD OF HISTORY AND CULTURAL STUDIES

**THE NORTH-EAST CARPATHIAN AREA
IN THE BRONZE AGE AND IN EARLY
HALLSTATT: HISTORIOGRAPHY AND
ARCHAEOLOGY**

ABSTRACT OF THE HABILITATION THESIS

CANDIDATE:

NICULICĂ BOGDAN PETRU, scientific researcher I
National Museum of Bucovine, Suceava

2023

THE NORTH-EAST CARPATHIAN AREA IN THE BRONZE AGE AND IN EARLY HALLSTATT: HISTORIOGRAPHY AND ARCHAEOLOGY

The habilitation thesis summarized here quantifies the activity of the undersigned, from the public defense of the doctoral thesis in March 2006 until now, it also represents the result of 30 years in the field of prehistoric archaeology, through the four years of higher education, graduated in 1997 at "Ștefan cel Mare" University Suceava (with double specialization, history and geography) and the 26 years at the National Museum of Bucovina in Suceava (from September 1, 1997).

Related to the professional path, we mention the period of doctoral study at the University "Al. I. Cuza" from Iași, under the guidance of Prof. Univ. Dr. A. László (1999-2006), the thesis, entitled *The Middle and Late Bronze Age in the Suceava Plateau*, was defended on March 18, 2006 and awarded *cum laude*. The professional evolution took place exactly with the natural stages in our field, from beginning museographer to IA museographer (2004), from August 2017 becoming scientific researcher I. In 2015, the doctoral thesis, redone, completed and expanded with the results of own research after 2006, was published under the title *The Bronze Age in the Suceava Plateau* (Ed. Karl A. Romstorfer, Suceava, 622 p.), and in 2017 it was awarded the "Vasile Pârvan" Award of the Romanian Academy, for its originality and manner of interdisciplinary approach.

After the defense of the doctoral thesis in 2006, our scientific activity, including the museum-specific one, was supported by field research campaigns, archaeological excavations, national and international publications (authored volumes, edited volumes, studies indexed in international databases, exhibitions, symposia etc.); we also mention the POSDRU 2011-2012 program, with the external internship at the Deutsches Archäologisches Institut Berlin, documentation in the country and abroad, various training courses, as well as the participation in funded national projects, illustrated by the evaluation sheet.

The habilitation thesis *North-East Carpathian area in the Bronze Age and in Early Hallstatt: Historiography and Archeology* refers to a geographical space that we know very well: the Suceva Plateau; he presents the geo-historical advantages of a unique region, which includes partially the historical Bucovina, on which, from a historiographical point of view, we have already left our mark through a suite of publications. Our achievements after 2006 were structured, as suggested by the specific rules of composition for habilitation theses, on general, disciplinary and interdisciplinary thematic directions. The contributions of the undersigned are based on references to publications and communications, written before the completion of this document and after the defense of the doctorate (2006-2023). During the thesis, the most important achievements, the originality and relevance of the scientific contributions, as well as the research directions followed, as well as the future ones, as an anticipation of the candidate's professional future, were emphasized.

The thesis includes two main segments:

I. Scientific, professional and academic achievements. Disciplinary and interdisciplinary thematic directions. The six sub-chapters contain information about *A. Professional and*

scientific development. Coordinates; B. History of archeology in Austrian Bucovina; C. Bronze Age. Early Hallstatt, bronze deposits; D. Exploitation of salt in Bucovina; E. Interdisciplinary researches; F. Exhibition utilisation. This section of the habilitation thesis particularly highlights results such as those obtained on the archaeological excavations at Adâncata – *Imaş*, Adâncata – *Sub Pădure*, Horodnic de Jos – *Vârful Colnicului*, Siret – *Dealul Ruina*, Feteşti – *La Schit* (Suceava Co.) and the reinterpretation of the materials from the archaeological deposits of some museums, with special regard to the funerary behavior of the Bronze Age communities in the analyzed region and interdisciplinary investigations. For the Suceva Plateau, the undersigned managed to define the specific cultural content of the Early Bronze Age (called by us the horizon *Izvoare III – Târpeşti – Dolheştii Mari – Bosanci*) and of the Middle Bronze Age (Komariv / Komarów culture), to which the Noua culture is added, for the Late Bronze Age.

Then, our contributions related to the history of archeology in Austrian Bucovina, a component element of the national historiography, at the same time belonging to the history of archeology of the Austro-Hungarian Empire and Europe. Other aspects concerned the investigation of the old salt exploitations (from brine – wells, springs – *slatini*), but also the critical and analytical discussion of bronze deposits (Bronze Age and Early Hallstatt) from the northeastern Carpathian area, with an emphasis on cultural values, symbolic, typological and technological, on the understanding of local production and imports. In a separate sub-chapter were presented interdisciplinary researches, applied both to settlements and necropolises (e.g. studies of landscape archaeology, magnetometry / soil resistivity, pedology, geology, geomorphology, anthropology, ceramology etc.), as well as to mobile cultural heritage (e.g. petrography, metallographic investigations, RAMAN etc.). Special attention was paid to the ash-mounds (*cenuşare*) of the Noua culture from Bosanci – *Ponoare* (Suceava Co.), as well as the Gáva-Holihrad settlement from Vârvata – *Cetăţuie* (Suceava Co.), where modern investigations have allowed the identification of fortification systems, which follow to be researched. Last but not least, the museum assets (the permanent exhibition of the Suceava History Museum, opened in 2016, temporary, itinerant exhibitions) have occupied a vital place in the form of a scientific manifestation reflected in the education of the general public; some thematic exhibitions have benefited from the previous scientific effort of field and office documentation, activities that return to the most important beneficiary of research, conservation, restoration and valorization of cultural heritage: the citizen, the public.

II. Career project. Fields of activity, academic development, research directions. Structured in seven sub-chapters, based on our scientific profile, it aims at a realistic and critical analysis of the current state of research in the North-East Carpathian space through the prism of our sphere of concerns: bronze, Early Hallstatt, Gáva-Holihrad culture, historiography, with an emphasis on interdisciplinary investigations. The relevance of our previous concerns can find a continuation through future guided doctoral theses, participation in methodological preparation committees and as a member of various doctoral committees. Also, we considered it necessary to complete this section of the habilitation thesis with an appendix that includes some of the doctoral theses that we want to propose / coordinate in the future, some in co-supervision with "Jurij Fedkovich" University in Chernivtsi (Ukraine) or other IOSUDs.